

Mot.
1987/88
L3-5

Motion till riksdagen

1987/88:L3

av Per-Olof Strindberg m. fl. (m)

med anledning av prop. 1987/88:124 om god man och förvaltare

I propositionen föreslås att institutet omyndigförklaring skall avskaffas. I stället införs ett nytt institut, förvaltarskap, vilket kan komma i fråga under ungefär motsvarande förutsättning som för närvarande gäller beträffande omyndigförklaring. Ett förvaltarförordnande skall kunna begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet. Förslagen innebär bl. a. att den som får förvaltare inte – som vid omyndigförklaring – i fortsättningen kommer att fråntas sin rösträtt. Enligt förslaget kommer vidare den som i något avseende berövats sin rättsliga handlingsförmåga inte att vara förhindrad att upprätthålla skiftande uppdrag, vilket är fallet i dag beträffande den som omyndigförklarats.

Såsom lagrådet framhåller utmärks förslaget av en strävan att sudda ut spåren efter det nuvarande omyndigförklaringsinstitutets effekt att en omyndigförklarad är diskvalificerad för vissa funktioner. I vissa avseenden får detta långtgående konsekvenser, vilka vi kommer att redovisa nedan och rikta kritik emot. I andra avseenden kommer skillnaderna att bli mindre än vad propositionen förmedlar intryck av. Vi instämmer i lagrådets bedömning: "Förslagets sakliga och terminologiska förändringar kan inte undanskydda att även i framtiden den enskilde biståndsbehövande kommer att uppleva såsom en integritetsstörning att 'bli satt under förvaltare', likaväl som han nu kan lida av att 'bli satt under förmyndare'".

Mot denna bakgrund vore det befogat att ifrågasätta behovet av den föreslagna lagstiftningen. Då ett förvaltarförordnande kan begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet – till skillnad mot vad som gäller omyndigförklaring – och att detta kan upplevas som en lättnad av berörda personer, vill vi dock inte motsätta oss propositionen i dess helhet. För denna inställning talar även att en nära nog enhällig remissopinion tillstyrkt den utredning som föregått lagförslaget. Vissa av de förslag propositionen innehåller kan vi dock icke godtaga, eftersom de berör vårt demokratiska systems funktion liksom grundläggande rättssäkerhetsfrågor.

I enlighet med vad som utvecklats i motion av Anders Björck (m) m. fl. med anledning av prop. 1987/88:32, till vilken hänvisas, bör i samband med att en domstol förordnar förvaltare för någon domstolen pröva om personen skall få behålla sin rösträtt.

Avskaffande av institutet omyndigförklaring leder till följdändringar i ett stort antal lagar. I många av dessa lagar har regleringen hittills varit att en

person som är omyndigförklarad också har varit förhindrad att fylla en viss funktion. Generellt sett kan sägas att denna funktion har innefattat beslutsfattande av betydelse för andras rättsställning. I det lagförslag som lagrådet yttrade sig över hade föreslagits att dessa hinder helt skulle utgå ur de aktuella lagarna. Angående detta anförde lagrådet: "Att den som i det framtida systemet blir helt eller partiellt fränkänd rättshandlingsförmåga i sin egen rättssfär, skulle enligt lag ha behörighet att handha motsvarande rättsangelägenheter för *annans* räkning, är klart otillfredsställande och inkonsekvent."

Departementschefen var inte villig att tillmötesgå lagrådets krav fullt ut. I propositionen föreslås att om någon fått förvaltare *utan* att det har gjorts någon *begränsning* av förvaltarens uppdrag, det bör gälla vissa inskränkningar i dennes möjligheter att inneha eller utöva uppdrag och befattningar. Ett *begränsat* uppdrag skall däremot inte medföra några sådana inskränkningar. Detta betyder att den som i något avseende är föremål för förvaltarskap får upprätthålla ett antal funktioner som i dagsläget är uteslutna för omyndigförklarade.

Propositionens förslag kan inte godtas. De innebär bl. a. att domare i ett antal olika rättsliga instanser kommer att vara oförhindrade att utöva sin tjänst, trots att de fått en förvaltare förordnad för sig. Motsvarande gäller exempelvis advokater eller revisorer i olika sammanhang. Det ligger i sakens natur att sådana kategorier av personer kan fatta beslut av ingripande betydelse för andra människor. Vi vill framhålla att förutsättningen för att förvaltare över huvud taget skall kunna förordnas är att den aktuella personen visat sig "ur stånd att vårda sig eller sin egendom", såsom anges i förslag till lag om ändring i föräldrabalken 11 kap. 7 §. Vi menar att det inte är försvarbart att lagstiftaren på detta sätt utsätter medborgarna för risk för rättsförluster genom att olämpliga personer får fatta beslut i ofta viktiga frågor. Det finns i detta sammanhang skäl att ännu en gång citera vad lagrådet anförde i saken: "Lagrådet är medvetet om att en lösning av antydd art inte står i samklang med ett av den tilltänkta reformens syften – att undvika sådan integritetsstörande stämpel som omyndigförklaringen ansetts medföra. Men detta syfte bör inte vinnas till priset av att man i den kommande lagstiftningen accepterar oformligheter och nytillskapade risker i rättslivet."

Mot denna bakgrund hävdar vi att i de fall det tidigare på grund av omyndigförklaring varit ett hinder för viss person att utföra vissa uppgifter skall motsvarande hinder gälla om personen har förvaltare. Det förhållandet att förvaltarskapet endast omfattar viss egendom eller angelägenhet skall inte tillmätas någon betydelse i detta sammanhang.

I konsekvens med det ovan anförda menar vi att det är nödvändigt att – liksom för närvarande är fallet beträffande uppgifter om omyndigförklaringar – låta fullständiga uppgifter om förvaltarskap ingå i folkbokföringen. Det är inte till fyllest att endast uppgifter om totalt förvaltarskap noteras. Denna information kan bl. a. ha stor betydelse för tredje mans rättsskydd.

Det bör ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig författningstext.

Mot bakgrund av det anförda hemställs

1. att riksdagen med avslag på propositionens förslag om ändring i vallagen, kommunallagen och lagen om församlingar och kyrkliga samfundigheter beträffande rösträtt för den som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken beslutar att i samband med att en domstol förordnar förvaltare för någon domstolen skall pröva om personen skall få behålla sin rösträtt,
2. att riksdagen beslutar att den som har förvaltare – med begränsning av uppdraget – enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken skall vara obehörig att fylla funktioner som innefattar beslutsfattande av betydelse för andras rättsställning,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande uppgifter om förvaltarskap i folkbokföringen.

Stockholm den 30 mars 1988

Per-Olof Strindberg (m)

Björn Körlof (m)

Nic Grönvall (m)

Håkan Stjernlöf (m)

Sven Munke (m)

Göran Ericsson (m)

Margareta Gard (m)

Allan Ekström (m)

Ewy Möller (m)

Hugo Hegeland (m)

Arne Svensson (m)

Jerry Martinger (m)